

SÖYLEŞİ

YENİ DÜNYA DÜZENİ VE
DİNAZORLAR

12.12.1992 tarihinde Oda'mız Lokalinde "Yeni Dünya Düzeni ve Dinazorlar" konulu bir söyleşi düzenlenmiştir. Söyleşiye konuşmacı olarak Metin ÖZUĞURLU (Sosyolog-Araştırmacı) katılmıştır.

Yani dünya düzeni derken, bunun aslında bir düzen olmadığını, sadece bugün dünyada bir kaos yaşandığını belirtmek istiyorum. Bush'un Irak'a karşı yaptığı hareket yeni dünya düzeninin Amerika etrafında oluştuğunu (oluşturulmak istendiğini) göstermiştir. Bu sürecin ilk tohumları SOlarda atıldı; 70lerde ortaya çıktı. Son zamanlarda da ivme kazandı. Bu yeni süreç, yeni toplumsal dinamikleri beraberinde getirdi. Bu toplumsal hareketler nelerdir ve nasıl oluşmuştur. Bu söyleşide bunlara genel olarak değinmek istiyorum.

Eski CIA danışmanı Fuku Varna'nın "Tarih bitti" tezi var. Tarih gerçekten bitti mi? Ben olaylara bir sosyolog ve aynı zamanda bir marksist olarak bakmak istiyorum. Liberalizmi tehdit eden iki tehlikenin, Komünizm ve Faşizm olduğunu belirten Fuku Yama, dünyanın artık bu iki tehlikeden arındığını, artık hertüriü ekonomik ve siyasi liberalizmin hakim kılındığını belirtmektedir.

"İmalat Sektörü daralıyor ve otomasyona geçiliyor, hizmet sektörü büyüyor, enformasyon yani bilginin önemi artıyor. Bu yüzden işçi sınıfı yok oluyor" görüşü ortaya atılıyor ve medya sayesinde bu görüş hakim kılınmak isteniyor. Yani sonuç "proletaryanın çöküşü"¹¹ olarak adlandırılıyor ve tarih tekrar yazılıyor. Dönüşüm sürecine "sonuç" olarak bakmak va o "sonuçla göre tarihi baştan yazmak görüşü yaygınlaşıyor.

Bana göre bu bilimsel bir yaklaşım değil, ideolojik bir yaklaşımdır. Dönüşüm olan bir şeyi "sonuç" olarak vurgulamak ve onun iktisadi, kültürel etkilerinden rahatsız olmak son derece ideolojiktir.

Globalleşme, diğer bir deyişle küreselleşme dünyanın son otuz yıldır yaşadığı önemli bir olaydır. Küreselleşme yani dünyanın bütünleşmesi, kültürel, ekonomik, siyasal, iletişim vb. unsurlar yoluyla dünyanın küçülmesi yaşanmaktadır, AGİK süreci, küreselleşmenin önemli boyutlarından, Tabiki küreselleşme tek bir boyut olarak yaşanmıyor. Diğer bir boyutu da yerelleşme ve mikromilliyetçi hareketlerdir. Örneğin Kafkasya'da bugün mikromilliyetçi hareketler görülmekte ve dolayısıyla Âdem-i merkezizetçilik yani yerelleşme yaşanmaktadır. Bu sadece toplumsal hayatın belirli kesitlerinde değil, örneğin sosyolojide de yaşanmakta; küresel sosyoloji mi; yoksa yerel sosyoloji mi olsun, sorulan sorgulanmaktadır. Küreselleşme sadece küçülme olarak değil, aynı zamanda yerelleşme ile birlikte yaşanmaktadır. Yani mikromilliyetçilik akımları globalleşmeye karşı oluşan bir tepki değil, onunla beraber işleyen bir olgudur.

Küreselleşme beraberinde yeni toplum* sal hareketleri getirmiştir. Proletaryanın kalktığı, sınıfsal sömürünün gözardı edildiği yeni dünya düzeninde tepki hareketleri bireyselleşmektedir. Bunlar; barış hareketi, feminist hareket ve yeşil hareketdir, Tabiki bu hareketler yani oluşan hareketler değildir. 60larda kapitalizmi sorgulamak amacıyla yeşil hareket oluşmuştu, Feminist hareket daha öncelere dayanmaktadır,

Bugün "sınıfsal kimlik dağıldı artık bu hareketler var" gibi bir trajedi yaşanmaktadır,

60larda birçok şeyin temeli atıldı. Bu yüzden altmış hareketlerini çok iyi irdelemek lazım, O dönemlerde en etkili hareketler kadın ve çevre hareketleriydi. Görüşleri sadece teorik

değildi, pratiğede yansyordu, Marksizimle tartışılar. Kadın hareketi, marksizmde kadına özel yer verilmediğini, kadınla erkeğe aynı konumda yer verildiğini tartışılar. Çevre hareketide kadın hareketi gibi projeyi bütünsellikle ele almadı sadece parçalarını savundu. İlk önceleri bu harekette marksizm'le tartıştı fakat süreç içerisinde bu iki hareket marksizme yaklaştı.

Bu hareketler hiç bir zaman marksizmi bütün olarak eleştirmek amacıyla ortaya çıkmadılar. Belirli sıkıntıları kapitalizm içerisinde giderebilmek için oluştular. Yani bütünsel projeler için değil onun belirli parçalarını düzeltmek için ortaya çıkan reformist hareketlerdi- Bu alternatif hareketlerle marksist hareket arasında belirli noktalarda ortaklıklar oluşturuldu.

Yeni dünya düzenini, ben bir süreç olarak kabul ediyorum. Kapitalizmin 300-400 yıllık tarihi üç evreden oluşuyor, 1.evre 19.yüzyıl, buharlı makinaların sanayi üretiminde kullanılması ve getirdiği değişimler, 2.evre petrol ve elektriğin kullanımıyla oluşan değişim, 3.evre de 60 ve 70lerde gelişen mikro elektronik ile gelen değişim. Bilimsel teknolojik devrim ve sonucunda otomasyona geçiş; enformasyonun yani hizmet sektörünün gelişimi ve bunun sonucunda imalat sanayinin daralması» dolayısıyla işçi sayısındaki azalma, Bu gelişime bağlı olarak da, kapitalizmin "tek ve güçlü bir rejim" olduğu İddia edilmekte, Kapitalizmin sorunsuz olduğu düşünülmemekte ama sorunların parlamenter rejimle çözüleceği ileri sürülmektedir. Yani "Kapitalizm rakipsizdir" denilmektedir. Emperyalizm yıkılmış sermaye yayılmıştır. Bu ülkeler, emperyalist değil post-endüstriyel toplumlardır denilmekte ve bu post-endüstriyel ülkeler sayesinde gelişmeler olur mantığı İşlenmekte "sınıfsallık bitmiştir, ancak insancılık yapılabilir" görüşü savunulmaktadır. Bilimsel teknolojik devrim ile emek-sömürü çelişkinin varlığı yok edilmek istenmektedir.

" Kapitalist üretim sürecinde Fordist dönem vardı, şimdi Post-Fordist dönem yaşanmakta" Artık kapandığı söylenen Fordist dönemin özelliği neydi? Post Fordist dönemle

Fordist dönem arasında ne fark var?

Fordist dönemde Bilgi üretim süreci dışında kabul ediliyordu. Post Fordizm Fordizmden ayrıldığı nokta, Postfordizmde bilgi üretim süreci içerisine alınmıştır,

Fordist dönemde, tasarım (kafagücü) ile kolgücü arasında kesin farklılaşma vardı. Bu kafa ve kol emeği sürekli tartışıldı. Sendikal hareket bazında bakıldığı zaman, kafa emeği dışlandı, üretim emeğinin bir kompozisyonu olarak düşünülmedi. O boyutta düşünüldüğü zaman kafa ve kol emeği arasındaki farklılaşma son zamanlarda tartışılmakta ve aynı çatı altında örgütlenme gibi şeyler tartışılmaktadır.

Postfordist dönemin farklılaşmaları da şunlardır; "Artık imalat sanayi değil, enformasyon hegamonik" olarak görülmekte imalat sanayinde robotlaşmaya geçilmekte ve bu sektördeki işçi sayısı düşmekte» bu sektörde örgütlenen sendikalar üye kaybına uğramaktadır. Enformasyon sektörü gelişmekte ve bilginin metalaşma süreci yaşanmaktadır.

Burada, bilimsel teknolojik devrim savunucuları, "artık emek gücü kalkmaktadır; tasarımda içeren kaliteli, esnek bir üretim süreci yaşanıyor" fikrini ileri sürmektedirler.

Yeni dünya düzeni sanayi ötesi, enformasyona dayalı Kuzey'in yönlendirdiği bir düzen olarak ortaya çıkıyor.

Bilimsel teknolojik devrim, otomasyonu getirdi. Bu otomasyona geçiş süreci, işçi sendikalarının yenilgisi üzerine kuruldu. Yani karşılıklı uzlaşma sonucu ortaya çıkmamıştır. Örneğin Türkiye'de 80'den sonraki işçi sendikalarının yenilgisi üzerine kurulmuştur.

Yeni dünya düzeninde, üretkenlik ve verimlilik kavramlarının üzerimizde yarattığı büyük bir hegomanya vardır.

Üretim sürecine dönük kalite kavramı ile emek hiyerarşisi yaşanmakta ve bunun neticesinde imalat sektörü en altta yer almaktadır.

Fuku Yama'nın "Tarih bitti" tezinde "İşçi sınıfı bitti artık sanata ve felsefeye de yer verilmeyecek ve dünya liberalizmle yönetilecek" görüşü ileri sürülmektedirD